

za ljudsko šolo" predpisanih fizikalnih učil. Poroča šol. vodja tov. Stanislav Legat. — Referat „Vpliv šole na vedenje šolske mladine zunaj šole“ ima izdelati vse učiteljstvo v krajnih učil. konferencah, oziroma voditelji enorazrednic. Takšno fabriško izdelovanje referatov je brezpomembno, ker je referent gotovo že danes določen, vsi drugi pa delajo zaman. Bodo malo modernejši! Uradna vabila so dvojezična, kar je nepotrebno, ker je vse šolstvo in učiteljstvo v kraju — razen dveh Nemškov v Idriji — narodno! Če oni dve ne znata slovenščine, naj gresta v nemške dežele, učiti otroke! Okrajni šolski svet pa naj opusti cikanje na nemško plat!

Nemški Schulverein poroča, da se je zadnje vodstvene seje tudi udeležil nemški minister dr. Schreiner. V zadnji dobi je imel dohodkov 4337 K 6 h, izmed katerih mu je samo Štajerska poslala 568 K 89 h, dočim je Niže Avstrijsko dalo 447 K 31 h. Poleg denarja pobira tudi knjige za ljudske knjižnice in raznovrstne druge reči. Med drugim se mu je tudi poslalo 4 šivalne stroje, ki jih bo porabil za uboge rokodelske šole v narodno nevarnih krajih. Da bi se povečali dohodki, nasvetuje podružnica Fürstenfeld, da se pozovejo vsi nemški rojaki, naj načeloma dajejo napitnino samo tistim natakarjem, ki rabijo sulferajnske gostilniške liste, ki se prodajajo po 1 K 50 h 100 komadov. Podružnica ima sedaj 1463, in posebej se pohvali koroško podružnica Borovlje, ki je l. 1907. imela 202 člana in 808 K 88 h dohodkov. l. 1908. pa 226 članov in 1035 K 3 h dohodkov. V zadnji seji je vodstvo dovolilo 127.000 K podpore za šolske zgradbe na 15 krajih. Poleg šolstva goji Schulverein tudi posredovanje za naselitev nemških delavskih rodov. Ker se je že oglasilo nekaj slovenskih rodov, ki so pripravljene naseliti se na dotičnem posestvu blizu Dunaja ter ga obdelovati, išče Schulverein nemške poljedelske delavce.

Südmarka napreduje od leta do leta. Dočim je imela prva leta 500 do 800 dohodkov, jih je čez 10 let že imela 100.000. V drugem desetletju svojega obstanka je še bolj napredovala. L. 1906. so znašali njeni dohodki 181.255 K, l. 1907. 262.485 K in lanske leto pol milijona. Tako je Südmarka dohitela najstarejše nemško avstrijsko obrambno društvo nemški Schulverein. Obžalujemo to, ker Südmarkino napredovanje pomeni za nas nazadovanje, izgubo in raznaroditev.

Poučevanje o gozdarstvu na kmetijskih šoli na Grmu se je poverilo za tekoči tečaj g. gozdnemu komisarju Ivanu Urbasu iz Novoga mesta, kar je poljedelsko ministristvo potrdilo.

Češka Šolska Matica proda vsako leto do 2 milijona velikonočnih razglednic. Te razglednice so preproste, a vendar jih rodoljubi na Češkem cenijo nad vse drugo. Tam se ne vpraša, kakšne so razglednice, temveč komu koristijo. Pa pri nas? „So li lepe? Po čim so?“ — nikoli pa ni „prvo vprašanje!“ „Komu so na korist?“

Nad „Slovenskim šolskim društvom“ na Koroškem se pritožujejo koroški slovenski učitelji, češ, da so jih pri snovanju društva popolnoma prezrli. Zato pa se učitelji tudi ne morejo ogrevati za društvo. Gospodje v Celovcu pač še vedno žive v Einspielerjevih časih, ko so učitelje smatrali za brezpomembne mežnarje, ki stojijo globoko pod njimi. Tudi nam se zdi prava abnormalnost, da so v odboru „Slov. šolskega društva“ zastopani vsi možni sloji; le oni, ki bi morali imeti odločilno besedo o šolstvu, namreč slov. učitelji, so izključeni.

Preizkušnje učiteljske usposobnosti za ljudske in meščanske šole, kakor tudi specialne preizkušnje začno letos pred c. kr. izpraševalno komisijo v Gorici 10. maja ob 8. uri predpoldne. Za temi izkušnjami prično takoj preizkušnje za ženska ročna dela in za vrtnarice. Prošnje naj se vložijo pri c. kr. izpraševalni komisiji, oziroma ravnateljstvu c. kr. učiteljske v Gorici v teku tekočega meseca.

Na c. kr. ženskem učiteljskem v Gorici prično maturitetne preizkušnje 3. maja t. l. ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje k dopustu se imajo v teku t. m. vložiti pri ravnateljstvu imenovanega zavoda.

Ženska ročna dela. C. kr. dež. šol. svet kranjski je sklenil odredbo, s katero se obrača večja pozornost na tista ženska ročna dela, ki so deklicam najbolj potrebna. Pomnožil se bo pouk v šivanju in v popravljanju perila. Šivanje se bo poučevalo po dve leti na vseh dekliških šolah po dve, oziroma po eno uro na teden.

Čipkarska šola na Trati na Gorenjskem je od c. kr. ministristva potrjena ter prične delovati koncem tega leta. Šola je ustanovljena v gmotni napredek občine.

360 poljskih učencev preneha obiskovati s 15. sušcem šolski pouk, če ne prevzame mestna občina v Poljski Ostravici tamonjo poljsko zasebno šolo v svojo oskrbo.

Častno spominsko diploma in plaketo je dobil dr. Josip Čerin, kapelnik c. in kr. pešpolka št. 91 v Pragi naš rojak, od praške jubilejske razstave za znamenito in uspešno delovanje kot dirigent koncertov.

Alkohol in mladostni kaznjenci. Med 600 mladostnimi kaznjenci je dobil dr. Reinsberg 490 takih, katerih starši so bili pijanci.

† **Fran Kokole**, nadučitelj v Podbrdu, je umrl dne 12. t. m. v bolnišnici usmiljenih bratov v Gorici. — Ta vest je nenadoma pretresla vse znanke in prijatelje pokojnika, kakaj o kaki bolezn ni bilo nič slišati. Vzrok je ta-le: Pokojni Kokole je imel že več let sitnosti z enim zobom končjakom. Da bi se ga odkrižal, je prišel pred dobrim mesecem v Gorico k zobozdravniku. Ali zob je bil tako zarašen, da je imel zobozdravnik veliko opravila, preden mu ga je izdrl po koscih. — Ali s tem še ni bilo težav konec. Bol ni ponehala. Pred 8 dnevi je začel otekati, a ni prišel takoj v Gorico; ko je pa končno prišel, je bilo že — prepozno; izvršili so sicer razne operacije v ustih, na vratu, v grlu, a zaman; pridružila se je še pljučnica in prišla je smrt. — Pokojni Kokole je bil rodom iz Kobarida, osem let poročen v erečnem zakonu z vrlo mu družico gospo Olgo rojeno Likarjevo, brez otrok. — R. i. p.!

Osebnosti v Kranjskega. Okr. šol. svet v Črnomlju je imenoval za provizorično učiteljico in voditeljico nove ljudske šole na Telečjem vrhu bivšo suplentinjo pri Sv. Petru pri Novem mestu M. Grobovskovo. — Dosedanja suplenta na ljudski šoli na Viču Ela pl. Lukaneva je imenovana za pomožno učiteljico na osemrazredni slovenski dekliški šoli pri sv. Jakobu v Ljubljani. — Minka Skabernetova je imenovana za definitivno učiteljico na ljubljanski c. kr. dekliški vadnici. — Na vadnico ljubljanskega ženskega učiteljskega priide G. Cidrihova, doslej učiteljica na nemški dekliški šoli v Ljubljani.

Društvo furlanskih učiteljev ima svoje zborovanje v Gradiški dne 28. t. m.

Krasno velikončno darilo bo prejela slovenska mladina z mladinskimi spisi, ki jih bo izdalo „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“. Rapetov 1. zvezek se bo začel razpošiljati prihodnji teden in naslednji teden pa Šlapišakov. Ganglov 1. zvezek bo pa med tem časom dotiskan. Cena vsakemu zvezku bo 1 krona, s poštino pa 10 h več. Naročnino sprejema že danes Učiteljska tiskarna. Tovariši in tovarišice, naročajte in širite te knjige med slovensko mladino!

Roditeljski stestanek se je vršil preteklo nedeljo na dekliški šoli v Idriji, kjer je c. kr. učiteljica M. Rupnikova govorila o gosposodinstvu. Udeležba je bila poveljna.

Deveti stestanek trgovskih in obrtniških vajencev je priredilo učiteljstvo meščanske šole v Krškem v nedeljo, dne 14. t. m., ob 2. dri popoldne. Predaval je strokovni učitelj tov. Magerl. Predavanje je bilo vrlo zanimivo. S pomočjo zemljevida in kopije lepih podob so priredili učenci s tov. predavateljem na čelu popoldanski izlet v Evropo. Brez sistema — čemu tudi sistem ob popoldanskem izletu — so si ogledali razne zanimive kraje in prebivalce evropske. To bi bil pravi način poučevanja ali ponavljanja tudi za ponavljalne šole.

S tolminskega nam pišejo: Zakon z dne 8. februarja 1869, § 29, točka 6, nalaga okraj. šol. nadzorniku dolžnost skrbeti: „Ali dobiva redno učitelj zagotovljeno plačo.“ Naš okraj. šol. nadzornik se je vsemu delovanju odpovedal, izvzemši potegovati redno plačo, nagrado in dijete; za nas se pa ne zgame, tudi ako bi učiteljstvo brez plače poginilo, kar se godi sedaj v bovškem sodnem okraju, ki nismo še sedaj za ta mesec plač prejeli. — Pač pa kot slepo orodje svojega šefa skrbni naš šol. nadzornik z vso vneto za preganjanje učiteljstva. Dva sta v disciplinarni preiskavi (svet bo strm, ko zve ničeve vroke); eden je nevarno bolan na želodcu v smislu izpričeval obč. in okraj. zdravnika. Šel je domov zdraviti se, mu šol. nadzornik na postaji sv. Lucija zapove vrniti se na svoje mesto Strmec na pobočju Predla (ta kraj je z visokim snegom zameđen) in tam čakati rešitve za dopust! Tako nečloveško postopanje presega že itak škodljivo birokrastvo in prehaja v srednjeveško tiranstvo. Ali smo to zaslužili?

Suspendiran je od svoje službe graški vseučiliški profesor dr. Hoffer pl. Sulmthal. Profesor je na sumu, da je v neki zapuščinski zadevi nekaj poneveril.

6. učiteljem in slavnim krajnim šolskim svetom priporočamo najtopleje odlično narodno veletrgovino železnice „Merkur“ g. Peter Majdiča v Celju, ki tudi inserira v našem listu.

Pozor! Tvrdba V. J. Havliček in bratov v Počehradu, slavnoznani izvozni dom platnenih in rokotvornih vzorcev in modnega blaga, založena l. 1887., najstarejša in najprvo češko podjetje te vrste v kraljestvu Češkem, pošilja na zahtevo novo zbirko vzorcev blaga za zabave in plese zadnjih novosti in spomladanskega blaga za dame in gospode. Priporočamo najtopleje to domačo slovansko tvrdo kot najsolidnejše podjetje.

Razgled po šolskem svetu.

— **Novi italijanski šolski zakon** daje občinam pravico določati, ali naj se poučuje v ljudski šoli veronauk ali ne. Prva občina, ki se je poslužila te pravice, je bila rimska. Tam se je sklenilo opustiti vsak pouk o verstvi z 58 glasovi proti 3. — Kakšna brezbožnost v centru krščanstva!

— **Tudi učiteljsko društvo!** Zveza katoliških učiteljev in učiteljskih prijateljev izkazne med svojih 373 člani. 3 škofo, 153 duhovnikov, 51 učiteljev, 44 učiteljice in 56 korporacij. — In naša Slomškova zveza? Naj vendar enkrat povedo, koliko ima učiteljev!

— **Na dunajskem vseučilišču** je v tekočem zimskem polletju 1908. slušatelj največje število, ki ga je doseglo vseučilišče. Od teh je 7153 rednih in 1755 izrednih slušatelj. Na juridični fakulteti je 3268 rednih slušatelj, na filozofski 2013, na medicinski 1660, na bogoslovski 212. — Ženskih slušateljic je na medicinski fakulteti 62 rednih in 6 izrednih, na filozofski 446, in sicer 157 rednih in 289 izrednih slušateljic. Med 150 farmacevti so tri ženske. Inozemcev ni mnogo, iz Rusije je okoli 100 medicincev in 50 filozofov. Iz anektiranih dežel je 118 slušatelj, od katerih so nad polovico medicinci.

— **Deset milijonov za zidanje šol.** V Galiciji je blizu tisoč občin, ki dozdaj še nimajo šole. Deželni odbor gališki je sicer vsako leto dajal 400.000 K podpor za zidanje šol, ali vse to je bilo premalo, in zidanje potrebnih šol je le počasi napredovalo. Zato je sedaj deželni odbor sklenil, da si izposodi deset milijonov kron, katere razdeli med občine, da si v kratkem sezidajo potrebna šolska poslopja. Kranjski deželni zbor je tudi najel deset milijonov, a od te vsote ne dobi šolstvo in učiteljstvo niti vinarja.

— **Učitelj — bogoslovec.** Na osemrazredni šoli v Brodu ob Savi je služboval učitelj Tomo Pračni. Bil je že 16 let učitelj, a sedaj se je odrekel učiteljski službi ter odšel v djakovsko semenišče.

— **Šolstvo na Japonskem.** Kako sprejemljivi so Japonci za zahodno kulturo in omiko, nam dokazuje, da je samo na ženski univerzi v Tokiju vpisanih 300 rednih slušateljic in 500 deklic v pripravljalnem oddelku. Učni načrt je popolnoma enak našim višjim srednješolskim načrtom, samo da posvečajo ondi jako veliko pozornost narodnemu gospodarstvu. Med obligatnimi predmeti je tudi telovadba.

— **Hrvaško šolo** osnujejo v Pulju začasno Hrvati, dokler ne izvojuje javne.

— **Evropska vseučilišča in obiskajoče število dijakov.** V Evropi se nahaja 125 vseučilišč, ki so imela prošle leto skupno 228.730 obiskovalcev. Največje število odpade na berlinsko univerzo, na kateri je bilo vpisanih 13.890 dijakov, a takoj za njo pride po številu dijakov pariška, na kateri je bilo vpisanih 13.000. Na tretjem mestu je potem budimpeštanska in dunajska univerza. Nemška država zavzema prvo mesto, kar se tiče števila vseučilišč kakor tudi dijakov obiskovalcev, ker ima v skupnosti 21 univerz in 49.000 vseučiliščenikov. Za njo pride Francija s 16 univerzami in 32.000 dijaki, a potem Avstrija z Ogrsko z 11 vseučilišči in 30.000 dijaki. Najmanj vseučilišč kakor tudi dijakov imata pa Rusija in Nizozemska. Prva ima 9 univerz in 23.000 dijakov, druga pa 5 univerz s samo 400 dijaki.

— **Časnikarsko vseučilišče v Ameriki.** Na državni univerzi v Missouri (Columbia) so osnovali posebno fakulteto za časnikarstvo. Pouk bo trajal 8 semestrov. Predavalo se bo razen običajnih strok, kakor so narodna ekonomija, jeziki, zgodovina itd., posebne časnikarske stvari, kakor zgodovino časnikarstva, dopisovanje itd. Po končanih semestrih bodo morali polagati slušatelji izpit iz vseh strok. Fakulteta bo izdajala svoj časopis „University Missourian“, ki ga bodo urejevali slušatelji sami, da se izvezbajo praktično v vseh strokah časnikarstva.

— **Vseučilišče stavka.** Mohamedanskemu vseučilišču v Kahiru je vlada zaplenila vsa posestva in podarjene legate. Zaraditega so začeli s stavko vsi profesorji in okoli 20.000 dijakov, ki potujejo že čez en mesec med ljudstvom in oznanjajo sveto vojsko.

— **Dijakinje na nemških tehnikah.** Na nemških tehničnih šolah študira jako veliko žensk. V letošnjem zimskem semestru je bilo vsega skupaj 1230 dijakinj po vseh šolah. Od teh 1230 jih odpade na Hanover 348, na Braunschweig 190, na Stuttgart 292, Drazdane 145, Darmstadt 108, Karlsruhe 75, Berlin 52, Monakovo 19 in na Gdansk 1. Kakor se razvidi iz tega, so ženske na Nemškem jako vnete za študije, posebno kar se tiče tehničnih strok. Kakor prirodnoznanstvo, matematika, kemija, tako ima tudi arhitektura in inženirstvo svoje slušateljice. So pač podjetnejše kakor Slovenke.

Naročajte in širite naš list!

Raznoterosti.

× **Zoološki vrt v Rimu.** Italijanski kralj je sprejel v avdijenco ravnatelja hamburškega zoološkega vrta Hagenbecka, ki mu je predložil svoj načrt za ustanovitev zoološkega vrta v Rimu. Kralj je izrazil Hagenbecku popolno zadovoljstvo z njegovim načrtom.

× **Botanik Barbarosa Rodrigues** je umrl 6. t. m. v Rio de Janeiro. Spisal je več znamenitih knjig o brazilski flori.

× **Razstava v Turinu.** V spomin 50 letnice proglašenja italijanskega kraljestva se

bo leta 1910. vršila v Turinu mednarodna industrijska in obrtna razstava.

× **Delo in vera.** V Klevelandu v Ameriki je 10.000 oseb priseglo, da bodo živele odslej popolnoma po svetopisemskih naukih. Zdaj pa je večina povedala, da je življenje tako, da ne morejo izpolniti obljube. Pisarka je dejala, da mora pisati laži, kadar njen gospodar to zahteva, telefonistka je izjavila, da mora venomer lagati, da gospodarja ni v sobi. Trgovci je rekli, da bi morala njegova rodovina lakote umreti, ako bi slabega blaga ne hvalili.

× **Knjige je požgal** poštni urad v Zemunu, in sicer 2000 izvodov knjig: „Zgodovina Srbov“ dr. Stan. Stangeviča, ki so bile namenjene naročnikom z južne Ogrske in Hrvatske. Ker je sodišče ukazalo knjige uničiti, so napravili velik kup in jih javno sežgali. Domočina je rešena!

× **Najvažnejše iznajdbe, uvrščene po času.** Smodnik 1250, knjigotiskarstvo 1450, toplomer 1605, daljnogled 1608, ura z nihalom 1656, porcelan 1709, tkalni stroj 1785, fotografija 1802, šivalni stroj 1804, lokomotiva 1812, železnica s parno silo za promet ljudi 1830, električna železnica 1881, Rentgenovi žarki 1896, brezžični brzojav 1897.

× **Čudna dedščina.** V Taonu pri Epinalu v Vogezih so izkopali ostanke delavca, ko je pretekla najemninska doba za grob. Ta delavec je umrl pred 12 leti. Rekli so, da se je zadušil. Sedaj pa so našli 20 loudorov in 25 komadov po 10 frankov, ki jih je bil mož požrl, da bi jih „žaljuječi preostali“ ne dobili v roke. Sedaj sta si razdelila to dedščino 2 pokojnikova sinova.

× **Nekoliko statistike.** Leta 1870. je znašalo cerkveno posestvo na Ogrskem in Hrvatskem 1.288.612 katastralnih oralov, a leta 1900. pa že 2.506.275 katastralnih oralov. Torej se je povečalo za polovico.

× **Prebivalstvo Trsta.** Po najnovejšem štetju šteje Trst 214 tisoč prebivalcev.

× **Grof-tovorniški delavec.** V tvornici za izdelovanje železnega pohištva v Miskoleu na Ogrskem je nastavljen kot delavec grof Forgach. Grof je izvršil maturo in bi se bil lahko posvetil drugemu delu, a pustil je vse časti, ker je vnet socialist.

× **S svedrom rešil kravo.** Jako lepa, draga krava mizarja Ginterja v Hajnedorfu je požrla repo in bi se kmalu zadušila. Telefonsko pozvanega zdravnika ni bilo doma. Ginter je vzel sveder, ga zavrtal v repo in izpulil repo iz vratu, kakor se izpulji zamašek.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

Listnica uredništva.

L. Č.: Vabilo nam je došlo prepozno, zato ga nismo priobčili. Ob slučaju smrti: Naše sožalje!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Kranjsko. 51 1—1
Služba prov. učitelja na šoli družbe sv. Cirila in Metoda na Muti na Štajerskem se razpisuje za nastop o Veliki noči tega leta. Plača letna 1200 K in prosto stanovanje.

Prošilec za to službo naj svoje prošnje, opremljene s potrebnimi dokazili vložijo v družbino pisarnico do 25. marca t. l.

Št. 356. 52 1—1

Na enorazredni ljudski šoli v Radomlju se razpisuje izpraznjeno učno in voditeljsko mesto z zakonitimi prejemki in s prostim stanovanjem v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom predlagati do 15. aprila 1909.

V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščeni proslenci morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet Kamnik, dne 8. marca 1909.

Št. 367. 30 1—1

V litjskem okraju se razpisuje s tem voditeljsko in učno mesto na enorazredni ljudski šoli na Sv. Gori v začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 28. marca 1909.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 14. marca 1909.

Št. 281/III. Štajersko. 57 1—1

Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Antonu v Slov. gor. se namesti učiteljska služba z rednimi dohodki po II. krajnem razredu in sicer stalno.

Redno opremljene prošnje je vposlati krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Antonu v Slov. gor. do 15. aprila 1909.

Dokazati je usposobljenost iz obeh deželnih jezikov.

Okrajni šolski svet Sv. Lenart v Slov. gor., dne 4. marca 1909.